

POLITIPENSJONISTEN

ORGAN FOR POLITIETS PENSJONISTFORBUND NUMMER 4 • 2023

Erling Børstad – knivmaker og politipensjonist

Side 4-5

Rita Nilsen – Oslos første
registrere gatebarn

Side 6-7

Øyvind Røen – Seniorkonferansen
personlig forteller

Side 8-9

Knut Nysæter lager politi-
utstilling på Espeland

Side 10-11

Øystein Wiik forteller
om politikkunst

Side 12-13

Krav som ikke ble innfridd

I skrivende stund er det senhøsten, sommeren 2023 er historie, ikke alle er like glade for det, men mange setter stor pris på de ulike årstider. Hver årstid har sin egenart og betyr ulike muligheter til ulike aktiviteter. Høsten er for mange sopp-, bær-, jakt- og hytteturer, mens noen gjerne vil ha mer sommer – og reiser til varmere strøk.

Høsten er også statsbudsjett, og i begynnelsen av oktober la Regjeringen frem sitt forslag. Det betyr store forventninger fra ulike interesseorganisasjoner og enkeltpersoner. Pensjonistforbundet/SAKO (samarbeidskomiteen for pensjonister som Politiets Pensjonistforbund er

en del av) har fremmet 17 spesifikke krav til statsbudsjettet 2024. Oppsummert i tre overordnede krav er det:

- å styrke pensjonistenes levekår (løfte lavere pensjoner over EU60, sosial profil og forhandlingsrett i trygdeoppgjøret med mer),

- styrke kommuneøkonomien (som er avgjørende for økt kapasitet og kvalitet på helse og omsorgstjenestene, realisere det aldersvennlige samfunn og Bo trygt hjemme-reformen, Husbankens virkemiddelapparat),

- en pott med midler til eldrepolitiske tiltak (Forebyggende folkehelsearbeid, tiltak som mobiliserer seniorkrafta, fremmer medbestemmelse, aktivitet og fellesskap, hindrer utenforskap og ensomhet).

Dette er det første budsjettet der ny møteordning («forhandlingsrett») med regjeringen er gjennomført under arbeidet med budsjettet – noe vi trodde skulle gi resultater. Eldreomsorgen ble et av hovedtemaene under valgkampen, og vi hadde positive valgkampletter friskt i minne. Det ble i forkant gitt uttrykk fra finansministeren om at de eldre skulle prioriteres opp i budsjettet. På bakgrunn av dette hadde vi også forholdsvis store forventninger til at budsjettforslaget skulle ivareta de eldre på en god måte. Vi var derfor skuffet da vi så at vi fikk lite gjennomslag for våre veldokumenterte krav. Av 17 spesifikke krav fikk vi gjennomslag for midler (5,2 mill) til elderrådsopplæring, og Senteret for et aldersvennlig Norge fikk midler til sitt arbeid med Bo trygt hjemme-programmet. Viktige, men lite i forhold vår innspill/krav.

Etter at forslaget var fremlagt ble det gjennomført høringer i ulike komiteer, herunder Finanskomiteen. Pensjonistforbundet deltok i disse, og det ble bl.a. pekt på at det fremlagte forslaget ikke leverer godt nok på oppgaver som er nødvendige i møte med at vi blir stadig flere eldre hvert år. Det er økende mangel på sykehjem og omsorgsboliger, og det er digitaliseringsutfordringer som rammer eldre. Tiltak for å redusere ensomhet blant eldre, for eksempel gjennom kulturtilbud, er ikke innarbeidet. Vi trenger en tannhelsereform, slik at sykdommer og skader i munnen likestilles med resten av kroppen. Og vi ønsker virkemidler som legger til rette for økt frivillighet hvor man kan ta i bruk den ressursen som godt voksne er. Budsjettforslaget til regjeringen savner samtidig en sosial profil som tar hensyn til at vi befinner oss i en dyrtid med svært høy prisvekst som rammer minstepensjonister og andre grupper med lav inntekt hardest. Det har vært et krav om at de som har minst må gis et løft.

Sittende regjering har ikke flertall alene og må derfor forhandle med SV. Det blir rimelig sikkert endringer når budsjettet vedtas i Stortinget, men uvisst i skrivende stund hva det betyr for pensjonistene.

I og med at dette er siste nummer av Politipensjonisten i år vil jeg på vegne av Forbundsstyret ønske alle en riktig god og fredelig julehøytid.

Bjørn Egeli - forbundsleder

Redaktør

Jørn-Kr. Jørgensen

Leyringsgate 2 - 0585 Oslo

Telefon 906 14 485

E-post: jornjoer@gmail.com

Korrektur: **Eirik Spillum**

Redaksjonen avsluttet: 7. november 2023

Politiets Pensjonistforbund

Telefon 456 12 974

E-post: ppf@pf.no

Hjemmeside: www.politipensjonisten.no

Besøksadresse

Gjerdrums vei 4, 0484 Oslo

Forbundsstyret i Politiets Pensjonistforbund

Forbundsleder

Bjørn Egeli

Telefon: 958 04 245

Forbundsnestleder

Egil Haaland

Telefon 928 96 477

Forbundssekretær

Magne Rustad

Telefon: 911 90 366

Forbunds-kasserer

Per Kåre Strand

Telefon: 958 68 100

Styremedlemmer

Tom Søreide

Tone Aspheim

Anne Katrine Rambøl

Varamenn

Jarle Marthinsen

Bente Kristensen

Lay-out og trykk: LOS Digital AS, Larvik

Forsidefoto: Jørn-Kr. Jørgensen

Jul i hver en krok i landet

Straks er det jul i hver en krok i landet vårt og med denne utgaven av «Politipensjonisten» skriver vi 4-23. Det var PPFs tidligere leder, Magnar Myrmel fra Bergen, som fikk ideen om å lage et blad. Han kalte det «Bladet vårt». Da Magnar Myrmel døde ble jeg spurt av fungerende PPF-leder, Kjell R. Bjerke, om å overta redaktørkrakken. Og siden 3-2008 har jeg hatt den utsøkte glede av å redigere bladet - i 15 år.

Det er blitt mange utgaver og mange artikler over et bredt kontaktnett, og det har gitt mange spennende samtaler med PPF-medlemmer over det ganske land. I løpet av disse årene er det formidlet mange medlemsportretter, og nettopp møtet med mennesker - les: medlemmer - er noe av det vi har lagt vinn på for at PPF-medlemmer skal bli kjent med hverandre. Det er ellers ikke så lett når medlemsmassen - nesten 5 000 - er bosatt fra Kristiansand til Kirkenes, og gjerne lenger i både sør og nord.

Men det er jul. Og julen skal vi feire på ulike måter - med torsk, ribbe, pinnekjøtt, kalkun, skinkesteik og ellers det som hører med. Det er noe spesielt med julen. Det er «familiens høytid» sier vi gjerne, og visst er den det. Men av ulike grunner ikke for alle.

Hvordan har utviklingen vært siden høsten 2008 da Bjørn Enoksen var på forsiden av Politipensjonisten med sin nyinnkjøpte golfkølle? Det kan besvares med ett ord: rivende. Utviklingen har

vært rivende og i tillegg til bladet har vi fått både Facebookside og Internett-sider. Kommunikasjonsplattformene er det så visst ikke noe i veien med. Og det har vært landsmøter og lederkonferanser og andre samlinger - særlig hyggelig har det vært med samlingene i Politiets Pensjonistnettverk, som har vist seg å være levedyktig etter en forsiktig start. At vi trenger hverandre er det ingen tvil om. I julen spesielt. Nettverket er der.

I juni var det PPF-landsmøte i Bodø. Bjørn Egeli ble gjenvalgt som leder for et pågående og engasjert styre som hele tiden jobber for at vi andre skal få bedre kår - og for at nye sosiale arenaer skal åpne seg slik at medlemmene kan møtes. Å drive fagforeningsarbeid blant pensjonister krevet både flid, omtanke og psykologisk innsikt. Og ofte lange møter.

Vi håper og tror julen i år blir like god som norske juler pleier å være - med alt tilbehør; mat, barn, barnebarn, presanger, omtanke for andre og juletre med

stjerner, flagg og nisser. Uten julen ville vi ha vært fattige mennesker. Tradisjoner er til for å holdes - og for å brukes.

Kanskje omtanke er julens viktigste stikkord, at vi tenker på hverandre - og sender en slags form for oppmerksomhet til en kollega og venn. En SMS eller et enkelt julekort eller en epost er ofte nok. Poenget er at ingen glemmes i det store fellesskapet som julefeiringen er. Å stå utenfor er vondt. En julehilsen kan bety mye mer enn vi aner.

Det er snart jul i hver en krok i det langstrakte landet vårt. Jeg håper at alle våre hjem fylles med glede og harmoni, med varme og med lys - og at 2024 blir et år hvor vi kan fortsette det viktige arbeidet innen Politiets Pensjonistforbund til glede for medlemmene. Bruk Politiets Pensjonistnettverk i jule- og nyttårshelgen hvis du trenger det. Kolleger er til for kolleger, og en hjelpende hånd er aldri lenger unna enn du klarer å nå den med en telefon.

God og velsignet jul i hvert et PPF-hjem i Norge!

Jørn-Kr. Jørgensen
Redaktør

Knivmakeren

Av pensjonert politiinspektør Erling Børstad

- Jeg er 1952-modell og har vært politipensjonist i noen år, etter mer enn 40 år i politiet, hvorav de siste 25 årene i det som kalles sentral politiledelse, dvs. Justisdepartementet og Politidirektoratet, hvor jeg i all hovedsak har arbeidet med kriminalitetsforebygging på nasjonalt nivå og i internasjonale sammenhenger. Før jeg tok politiutdanning hadde jeg en periode på noen år med litt omflakkende anleggsvirksomhet, blant annet som gruvarbeider («gruvebus») på Svalbard.

Friheten som politipensjonist har jeg brukt til å ta opp en gammel og kjær hobby, nemlig å lage kniver, trekopper og annet kreativt arbeid, i tillegg til ulikt skrivearbeid knyttet til mitt arbeidsliv. Tre, horn og lær, helst i kombinasjon i alle mulige varianter, er mine favorittmaterialer.

Jeg vokste opp i trygge omgivelser i Harran i Namdalen sammen med tre brødre og gode kompiser, kniv i beltet var en del av påkleddingen fra vi var 10 – 12 år. Gjerne en rødskaftet Mora-kniv eller en speiderkniv, som vi kanskje hadde fått i bursdagsgave fra en «bessfar i livet», som visste at kniv måtte en guttunge ha hvis han skulle spikke seg en seljefløyte, sløye en ørretpinne eller kutte et fiskesnøre.

Kniv var et tradisjonsredskap i den tiden og i det miljøet jeg vokste opp i. Jakt, fiske og friluftsliv var en alminnelig aktivitet i de store skogene i Namdalen, i fjellene mot Lierne og Røyrvik, og i Brennmo statsallmenning, som er Norges nordligste statsallmenning. Børgfjell var vår nærmeste store villmark. Det var ikke helt uvanlig at sommerferien for hele familien var en uke i Børgfjell med spisstelt og markstang. Gode minner, men heldigvis ligger de gamle fjellene, med sine tusen blinkende fiskevann der i dag også, akkurat som de gjorde for 50 – 60 år siden.

Interessen for knivarbeid

Min far, Jonas Børstad, var snekker av yrke, og formann i Harran fjellstyre i mange år. Hjemme hadde han bygd opp et snekkerverksted hvor han drev med trearbeid i alle former, fra store hjørneskap til auser og trekopper. Det var ikke uvanlig at sverdet på motorsaga

stakk opp av ryggsekken hans når vi var på tur. Fant han en rirkul/kåte på en bjørk eller or så havnet den kjapt i ryggsekken, og ble etter hvert til trekopper i mange fasonger og variasjoner. Det er nok ikke rent få som den dag i dag sitter ved bålet og drikker bålkaffe fra min fars kopper.

Verkstedet ble mer og mer brukt til knivarbeid. Min far ble etter hvert en habil og godt kjent knivmaker i Namdalen og i knivmiljøene i Trøndelag. At jeg er arvelig belastet kan jeg derfor ikke fraskrive meg. Han lærte meg aldri faget, og jeg laget heller aldri kniver i den tiden han var aktiv fram til han døde i 2014. Men jeg fikk kanskje med meg noen triks allikevel, eller kanskje det er sånn at det «ligger i fingra». Kanskje mer vitenskapelig – i genene.

Lars Dunfjell, (1916-1980) en sør-samisk kunsthåndverker som bodde i min hjembygd på den tiden, var en kunstner i særklasse når det gjaldt å kombinere form, ornamentikk og funksjon. Han var i perioder sløydlerer ved Sameskolen i Hattfjelldal og ved Samernas Folkhøgskola i Jokkmokk i Sverige. For sitt arbeid med «duedtie», samisk ornamentikk og formgivning, og for sitt engasjement med etablering av et samisk kultursenter i Hattfjelldal, fikk han i 1979 Nordland fylkes kulturpris. Men det er først og fremst knivene til Lars Dunfjell som har gjort ham kjent, og

Det er langt fra å drive forebyggende arbeid til å være interessert i kniver. Men det er en tradisjon og en kunst. Erling behersker dem begge.

flere av hans kniver er gitt som offentlige gaver, blant annet til kongefamilien.

'Brukskunst (sør-samisk)

Fullkomment vakre

Jeg er ganske sikker på at det var da jeg fikk se hans kniver, og fikk se ham i arbeid med sin kunst, at min interesse og beundring for samisk kunst og brukskunst ble vekket. Hans kniver er fullkomment vakre i sitt uttrykk og formgivning - og ble laget med en presisjon jeg aldri kommer i nærheten av å mestre.

Siden har jeg hatt en særlig interesse for samisk og andre urfolks tradisjonelle kunst, kultur og brukskunst, og gjennom mitt yrkesliv som politimann har jeg hatt anledning til å se og oppleve urfolks kunst og kultur flere steder i verden, blant annet i Canada og Australia. Som yrkesaktiv hadde jeg i perioder som oppgave å følge opp lensmannskontorene som lå i forvaltningsområder for samisk språk i forhold til språkreglene i Sameloven. Dermed fikk jeg mange kontakter, og etter hvert gode venner i samiske miljøer, særlig i Finnmark.

Respekt for samisk kultur

Det er viktig for meg å si at når jeg lager kniver som i noen grad er inspirert av samisk kunst og uttrykk, så er det med stor ydmykhet og respekt for den samiske kulturen at jeg gjør det. Jeg forsøker på ingen måte å etterligne eller å presentere mine arbeider som «samisk kunst». Det er den unike kombinasjonen i bruk av materialer fra naturen, og det spesielle uttrykket det gir, som fascinerer meg.

To knivblader...

Mitt knivarbeid startet for alvor for få år siden, kanskje litt tilfeldig ved at jeg kom over to knivblad etter min fars arbeid. Det ene stemplet «B. Normann» og det andre med initialene «EF». Nå hører det med til historien at alt verktøy og materialer etter min fars knivarbeid ble gitt bort til Grong Folkehøgskole. Han holdt knivkurs for elevene ved skolen de siste årene har var aktiv, og jeg er helt sikker på at han hadde så stor glede av å lære bort sine kunster til ungdommene at han opplevde det som meningsfylt å gi denne delen av arven til folkehøgskolen. Noe vi støttet ham fullt og helt i. Men altså med unntak av disse to bladene, som jeg, dum som jeg var, brukte i mine første famlende forsøk på å lage hornkniver. Nå sitter disse to fine knivbladene støpt fast med epoxy i litt klumsete utførte knivskaft.

«Det var ikke han Jonas vel?»

Men som kjent er det av sine feil man lærer, og ikke minst – øving gjør mester. Dessverre var min far gått bort da jeg tok opp arven etter ham, så jeg hadde ingen å spørre om råd. Jeg meldte meg derfor inn i Norsk Knivforening - og jeg satte meg i bilen og kjørte til Rælingen der foreningen holdt til. Det ble et hyggelig møte. Jeg fortalte at jeg hadde litt vage planer om å forsøke meg på å lage kniv, og at jeg trengte materialer, som lær, lim, verktøy, og om mulig litt rimelige knivblad som jeg kunne bruke i læringsprosessen. Jeg sa også at min avdøde far drev med kniver, men jeg hadde ikke røpet mye av hans identitet før jeg fikk spørsmålet; «Det var ikke han Jonas vel?». Siden det første møtet har det blitt mange hyggelige samtaler i Jørn Jensens butikk, og ikke så rent få knivblad fra Brusletto har havnet i gradvis bedre utførte knivskaft.

Å finne et emne

Jeg hadde noen reinsdyrhorn hengende i garasjen som jeg hadde samlet og tatt med på ulike fjellturer. Men man erfarer ganske fort at det ikke er bare enkelt å finne et emne som egner seg til slire, selv om den biten som er av horn sjelden er mer enn 10 cm. Det kan være for mye bøy, for mye marg, for sprø, eller misfarging som gjør det vanskelig å få en fin overflate. Etter mye prøving og feiling lærte jeg meg teknikker som gjør at jeg får utnyttet materialet stadig bedre. Emne til skaft har jeg i store mengder.

For mange år siden var jeg så heldig at jeg fikk tak det vi kaller en «rottr» fra ei voksen bjørk som var felt og skulle nyttes til ved. Rotstokken hadde massive knuter rundt hele stammen, og den veide sikkert mer enn 50 kg i rå tilstand. Planen var å bruke den til å lage kopper, men den ble liggende i garasjen i mer enn 20 år før tanken slo meg at her kunne det skjule seg mange titalls emner til knivskaft. Og det stemte. Knusktørr og hard som «stein», men med fantastisk fint spill i treverket.

Det var litt ubetenksomt av meg å bruke mot-orsag da jeg kuttet av de første «skivene» fra den massive rirkulen, for kjedet skjærer grovt og ujevnt og setter ganske dype avtrykk i treverket. Det hendte jeg måtte kassere et ellers fint emne fordi jeg aldri klarte å pusse vekk sporene etter kjedet. Til d.d. har jeg sikkert laget et femtital skaft som stammer fra denne kjempen av en rirkul, og det skal ikke forundre meg om det blir femti til.

Kniv mot horn

De få hornene jeg hadde tok relativt raskt slutt, og jeg begynte å lage deler av sliren i tre, eller i kombinasjon med rester fra hornene. Dette fungerte fint, men jeg skjønnte at jeg måtte skaffe mer horn hvis jeg skulle lære dette håndverket bedre. Noen tidligere kollegaer fra Finnmark tok med seg deler av horn når de var i Oslo i jobbsammenheng. «Kun håndbaggasje; dokumentmappe, tannbørste og reinsdyrhorn». Heldigvis fikk jeg en sikrere leverandør etter hvert. En god gammel venn fra hjemtraktene hadde også samlet horn på sine mange fjellturer opp gjennom årene, blant annet fra Dovre og Snøhetta-området. Han hadde låven full av horn, og dermed ble byteavtalen inngått – kniv mot horn.

HMS-regler til skamme

Etter hvert har jeg lært meg å utnytte store deler av hornet. De flate tynne delene ytterst på en del horn brukes til smykker, mens «rosenkransen», den delen som sitter inn mot skallen, bruker jeg til å lage brosjer, hvor jeg forsøker å beholde mest mulig av det naturlige mønsteret rundt «kransen». Glæden over å mestre håndverket stadig bedre gikk litt på bekostning av elementære HMS-regler² i starten.

Sliping av horn og tre med for dårlig avtrekk og uten bruk av maske er ikke sunt i lengden, og ikke minst ukritisk bruk av epoxy, ble så merkbart at jeg måtte ta grep. Avtrekk og bruk av maske var enkle grep å ta, å kvitte seg med epoxyen var verre – trodde jeg, inntil jeg bestemte meg for kun å bruke lim uten løsemidler eller andre giftige tilsetninger som kan ha negativ innvirkning på helsa.

Trelim beregnet for utendørsbruk og i fuktige miljøer fungerer utmerket til å lime tre mot bein, og bein mot vått lær. Og til skjefting (feste bladet i skaftet) blander jeg det sam-

me limet med spon fra sliping av horn eller tre til en tykk masse, i tillegg til å kile med f.eks. tannpirkere. Etter hvert har det også dukket opp noen varianter av plantebasert lynlim som fungerer greit til enkelte formål. Det er et poeng i seg selv å kunne presentere brukskunst som tar miljø- og helsemessige hensyn.

²Helse, miljø og sikkerhet

En kjær hobby

Å lage kniver er for meg en kjær hobby, og jeg har aldri hatt som intensjon å tjene penger på dette. Mange kniver er gitt bort og solgt rimelig til venner og bekjente, og balansen mellom utgifter og inntektene går vel som noenlunde i 0.

For litt siden meldte jeg meg på nytt inn i en lokal kunstforening som jeg tidligere var medlem av. Den gangen malte jeg litt og hadde glede av fellesskapet med andre med kreativt talent. Men jobben stjål mye av tiden, og det var først som politipensjonist, samt det faktum at foreningen var slått sammen med en annen stor kunstforening, at jeg igjen fant det interessant å være med i fellesskapet.

KOS (Kunstforeningen Oslo Syd) har ca. 100 medlemmer, de fleste innen billedkunst, men den er også åpen for kunsthåndverkere, performanceartister m.m.

Det er en god gammel tradisjon å presentere sine knivarbeider i kjente orgivelser på villmarksmesser og knivtorg, og den tradisjonen skal selvsagt holdes i hevd. I tillegg er det mange, særlig de som lager typiske «staskniver» og bunadskniver, som får sine arbeider presentert også på andre arenaer. Lokale kunstforeninger gir oss i tillegg en mulighet til å presentere kniv som tradisjon og som kunst i lokalmiljøet, og for et bredere publikum.

Men viktigst av alt er gleden av å bruke sine kreative evner til å skape, lage og forme noe som behager både den som skaper og den som betrakter.

Erling Børstad jobber litt deltid i en antikvarisk bokhandel i Oslo sentrum.

«Innerst inne er livet sabla godt!»

Tekst og foto: Jørn-Kr. Jørgensen

Rita Nilsen (61) ble misbrukt av en voksen mann før hun var 6 år og ti år gammel var hun på vei inn i rusmisbruk. Fra hun var 12 til 14 var hun i prostitusjonsmiljøet i Stenersgata i Oslo sentrum. 14 år gammel flyttet hun til et telt på Ekebergsletta. Dette året ble hun registrert som et av de første gatebarna i Oslo. I dag er hun uføretrygdet og har vært rusfri siden 1996. Hun er utdannet både innen akupunktur og sjelesorg, en litt underlig kombinasjon, men som fungerer for henne.

Rita Nilsen favner mangt og mye - rusmisbrukere og utsatte er hennes venner.

Rita hadde en bestefar som var født og oppvokst i Grønlandsleiret 19, og selv er hun 13. generasjons Oslo-jente født og oppvokst i Hammersborgområdet - Damstredet.

- Da jeg kom i puberteten var jeg godt innrøyka og hadde drukket såpass mye at jeg ikke spydde lenger når det begynte å svinge litt i huet. Jeg følte bare ro og at jeg var hel. Da hadde jeg allerede levd som en vagabond i et par-tre år rundt om i ulike miljøer over hele Oslo. Likevel ble jeg alltid bare en fremmed gjest, og jeg etablerte meg aldri som et fast gjengmedlem.

- Det var en tøff oppvekst i storbyen Oslo?

- Tøff er kanskje bare fornavnet, sier Rita. De fleste jeg havna i selskap med, både gutter og jenter, var alltid en del år eldre enn meg. Noen av dem kunne jeg for eksempel stå vakt for når de drev med tyveri i butikker, eller drev med prostitusjon rundt om i Oslo sentrum og på pissoarene utenfor selve bykjernen. For dette fikk jeg alltid noen kroner som ga meg muligheten til å

kjøre klær og sko, slik at jeg ble like kul som de andre jentene. Det var jo ikke snakk om å få penger hjemme. Med disse vaktpengene fikk jeg også kjøpt røyk, så jeg slapp å bomme av de andre eller røyke sneiper jeg fant på gata, forteller Rita.

- Helt fra jeg var i 13-årsalderen og ikke bodde hjemme lenger, visste jeg hvordan jeg skulle overleve på gata uten å skape trøbbel, verken for andre eller meg selv, ved ikke å vekke oppmerksomhet og å ligge lavt.

- Var det aldri noen som forsøkte å hjelpe deg?

- Jo, ja... Med tanke på min oppmerksomhetsangst var innføringa i prostitusjonsmiljøet gull verdt. For jeg hadde ikke kommet langt som butikktyv. Det var i Stenersgata eller ved Østbanestasjonen vi vanka, og hvor vi jentene og gutta under den seksuelle lavalder fikk kunder.

I 1975- og 76 var Rita én av kanskje 40 ungdommer i Stenersgata som livnærte seg og finansierte bruk av rusmidler med sexsalg. I 1977 kom ble offentlig-

ligheten gjort oppmerksom på denne trafikken.

- Uteseksjonen og politiet visste godt hva vi holdt på med, men jeg kan ikke huske at de forsøkte å lede oss ut av dette drittmiljøet. Politimannen som vi kalte Fleskenakken, fra Bekkegata politistasjon, var et hederlig unntak. Men hans forfølgelse opplevdes ikke som hjelp, det handlet vel mest om at han fikk en tilfredsstillende av å arrestere noen og være jævlig, mener Rita.

Det er et dystert bilde Rita Nilsen tegner av sitt liv i sin nye bok «Ekko» med undertittelen « - i helvete finnes ingen solidaritet» som nå foreligger mellom to permer. Et liv med en dårlig start og et liv de aller fleste bare har lest og hørt om enten de er politifolk eller sivile, setter en støkk i sinnet. De fleste vil riste på hodet og si «huffa-meg», men dette var Ritas barndom, hverdag og virkelighet. Nå forteller hun om den helt uten sentimentalitet og tårer.

Boken gir innblikk i en verden full av «tistler og torner», men vil for mange også være kjent stoff fra gata i Oslo.

Rita skriver med innlevelse og engasjement. Det er til tider beinhardt.

- Holdt du deg mest alene?

- Både og. Livet på gata er ensomt, men vi som treffes har en underlig form for fellesskapsfølelse og samhørighet. Jeg var et registrert gatebarn i Oslo i 1976, det første kanskje... Hvem ville trodd at lille Norge hadde noe slikt? Men jeg var et av de barna. Tidlig i puberteten ble det til at jeg reka rundt og sov der jeg kunne. Nå var jeg ikke alene om dette livet. Jeg var i godt selskap med de andre gatebarna. I en periode ble redningen en venninne som var sammen med en kar som bodde i en leilighet i Welhavens gate. I leiligheten var det alt fra Tiptoplum, som vi fant i lappesaker til sykkeldekk, destillert bensin fra apotek eller sugd opp rett fra en biltank, alkohol, hasj, morfin, pakkbitter (amfetamin) og reisesyketabletter. Det gikk mest i hasj og apotekbensin for meg, og noen få ganger alkohol og lim, minnes Rita. I 26 år arbeidet hun i fengsler i Oslo og andre steder i landet med likesinnede for å få til et annet liv enn det rusen har å tilby. I 2023 er hun uføretrygdet.

- Hva var det viktigste for deg?

- Å føle meg inkludert. Det var ikke alt som var lovydig av det som skjedde der, men jeg tror ikke vi reflekterte over annet enn at vi skulle ha det kult. Pinesmenigheten og Aage Samuelsen ble redningen på flere måter. Han var snill og vennlig, men også noe naiv.

- Det ble noen fine år, mye moro og samhold. Kjæresten min og jeg var med på møtene til Aage Samuelsen – og jeg slutta å ruse meg. I fire år holdt

vi sammen, og den pausen var nok bra for hjemmen min og stoppa meg fra narokkjøret jeg var på vei inn i. En desperat jakt etter trygghet er vel det som har preget meg gjennom livet. Slippe å føle at jeg er i veien, men at jeg kan være til glede og gjøre nytte for meg, fremholder Rita Nilsen.

- Etter årene med Aage Samuelsen ble det mye fyll, bråk og uro. Mange nederlag og ingen seire... Men alt dette og mye, mye mer har jeg skrevet om i boken «Ekko». Jeg har forsøkt å fortelle det som det var, usminket og helt uten filter.

- Hvis du ser tilbake på livet ditt, hva tenker du om det da?

- Fra dypet i meg kan jeg kjenne på en takknemlighet for alt jeg har blitt spart for, for alt jeg har kommet meg igjennom av lidelse og smerte. Noen kan sikkert tenke: hu der er ikke tam! Jeg sier ikke at jeg er takknemlig for alt jeg har opplevd. Det er mye jeg skulle ønske at jeg hadde vært spart for. Mye jeg skulle ønske hadde vært annerledes. Men nå ble det som det ble.

- Er det noe jeg har med meg av livserfaringer så er det innsikt i utenforskap. Det å ikke høre til. Jeg vet hvilken smerte det etterlater seg og hvor krevende det er å komme ut av. Jeg vet også at jo eldre man blir jo vanskeligere er det å bli inkludert i etablerte samfunnslag. Alt fra nabolag, foreninger og lag til kirke- og trossamfunn. Jeg har en bønn:

«Kjære, kjære medmenneske bruk dine medfødte verktøy for et godt liv, det ene hode, den ene munnen, to ører, øyne armer og ben til mer enn å snu ryggen til

og snakke ned den som har det vanskelig. Ensomhet er helsefarlig, så ta imot en utstrakt hånd og løft mennesket opp i båten sammen med deg.»

- Ikke alle frø som blir sådd vil spire, men vær der for dem som gjør det

- Hva er viktigst for deg nå?

- Det viktigste er at jeg holder meg edru og rusfri. At jeg tar en dag av gangen og forsøker å være til hjelp for den og dem som trenger meg. Min livserfaring har ikke vært gratis. Den har slitt på både hode, hjerte og nerver, men jeg vil så gjerne være noe for andre. Lytte, hjelpe, trøste, lindre... Jeg vil gjerne være et medmenneske i både «storm og stille».

- Det er så mye faenskap der ute at du aner det ikke. Og det er mye, mye verre enn da jeg prostituerte meg i Stenersgata. Livet er råere, barskere og mer voldelig... og det er mye mer penger involvert enn da jeg var ung. I dag er det rusmidler og kynisme som er ute og går og det innebærer helt andre ting å være barneprostituert, hevder Rita.

- Det er av og til vanskelig å finne ord, men jeg tenker: Vi har bare dette ene livet. Det har vi fått. Jeg så dagens lys i januar 1962, født utenfor ekteskap av en mor på knappe 20 år med minimale ressurser. Jeg var ikke velkommen til verden, men jeg fikk livet - og jeg vil bruke det til beste for meg selv, men også for andre mennesker. Det er alltid noen som trenger en hjelpende hånd og to ører som vil lytte.

- Innerst inne er livet sabla godt!

EKKO heter Rita Nilsens nye bok. Den er et rystende dokument fra virkeligheten.

Her var det Rita holdt til i et par år i sin tidligste ungdom - Stenersgata.

I høst ved Rita Nilsen med på en Seniorkonferanse i regi av Oslo Politis Pensjonistforening på Sæter Gård ved Kongsvinger.

Rita Nilsen og kollega Hanne Kristin Rohde var på Krimfestivalen sammen i høst (ukjent fotograf).

Seniorkonferansen personlig

Tekst og foto: Jørn-Kr. Jørgensen

Jeg fikk ideen til Seniorkonferansen på mitt første landsmøte i Politiets Pensjonistforbund i Kristiansand i 2014, forteller Øyvind Røen som senere fikk PPFs Hederstegn for initiativet.

- Jeg fikk ideen til Seniorkonferansen på mitt første landsmøte i Politiets Pensjonistforbund i Kristiansand i 2014. Gjennomsnittsalderen var veldig høy og jeg tenkte at dette kan vi gjøre noe mer ut av – noe mer nyttig for medlemmene.

Jeg reagerte på at hver gang en forlot møtesalen, måtte vi ha optellinger for å finne ut om alle var på plass. Dette ble vel byråkratisk fra mitt ståsted. - Allerede på talerstolen under landsmøtet fremmet jeg et forslag om å lage en konferanse som et tilbud til alle PPFs medlemmer.

- Jeg mente også den gangen at medlemmene som var interessert, ville betale for seg - for å oppleve sosiale møteplasser og knakende gode foredragsholdere og god underholdning.

Lokalforeningsformann

Pensjonert politioverbetjent Øyvind

Røen (73) ved Oslo politistrikt hadde fått en god ide, syntes han. Den ville han sette ut i livet.

Sin fartstid fra PPF var 10 år som formann i den lokale pensjonistforeningen og en landsmøtedeltagelse. - Jeg har alltid vært litt engasjert i foreninger. Hjemme på Lørenskog var det idrett, siden ble det Norsk Narkotikapolitiforening (NNPF) - i 2023 Norsk Narkotikaforebyggende Forening (NNF).

Som politimann har Øyvind gjort tjeneste ved ordensavdelingen, i UP og ved Etterretnings-seksjonen, Organisert kriminalitet og Narkotikaseksjonen. Det var narkotikakriminalitet

som først og fremst var hans interesse. Gjennom Narkotikapolitiforeningen fikk han dyrke dette; gjennom Seniorkonferansen fikk han utvidet sitt interessefelt.

Bingomidler

- Etter landsmøtet begynte jeg veldig fort å se etter muligheter for å finansiere det hele; det som nå hadde fått navnet Seniorkonferansen. Jeg hadde jevnlig kontakt med PPF og vi diskuterte det internt i Oslo-foreningen.

- Vårt medlem Arne Erik Hennem søkte bingomidler. Det var det som skulle til for å få den første Seniorkonferansen opp å stå.

Øyvind Røen ønsker velkommen til Senior-konferansen 2023 på Sæter Gård ved Kongsvinger.

- Ideen var å skaffe til veie et sted som var rimelig både hva gjaldt kost og overnatting. Så var det viktig å finne de rette personene som hadde kontakter ute i det pulserende samfunnet som kunne være med å jobbe frem en konferanse.

Bredt sammensatt program

Den første konferansen ble gjennomført på Sæter Gård ved Kongsvinger i 2016 med 80-85 deltagere. Trond Granlund hadde åpningskonserten, Svein Moldeklev fra Røde Kors var med som foredragsholder, en representant for Kongsvinger kommune var med og snakket om hva kommunen kan tilby eldre, politipensjonist Vidar Bøe snakket om frivillig arbeid og flere andre som snakket om aktuelle saker for norske politipensjonister. Vi vil gjerne ha tips til både foredragsholdere og underholdningsinnslag. Vi finner alltid en løsning.

- Siden begynnelsen i 2016 har Tone Aspheim, Vidar Bøe, jeg og Arne Erik Hennem vært med i arrangements-

komiteen. Noen andre kolleger har kommet og gått, men vi har utgjort den faste kjernen og hatt et glimrende samarbeid.

Skikkelig faglig påfyll

- Totalt har vi – pga. koronaen – foreløpig gjennomført fem Seniorkonferanser. Hver konferanse har hatt rundt 100 deltagere med ledsagere, og det er ikke galt å si at den enkelte vender tilbake fra en Seniorkonferanse med skikkelig påfyll. Noen har deltatt på alle fem konferansene. Totalt har det på fem år vært med opp imot 500 mennesker.

- Jeg skal ikke begi meg ut på å mene noe om hvilken konferanse som har vært den beste hittil, men den siste i august 2023 sitter friskest i minnet. Her deltok gatebarnet Rita Nilsen, filosofen Henrik Syse, legen Audun Myskja og parhestene Finn H. Andreassen og Arne Scheie. Forfatteren Thor Gotaas holdt også et strålende foredrag om vagabonder og tatere.

Samfunnsutviklingen

- Jeg sitter kun igjen med en god følelse etter årets konferanse, sier Øyvind Røen. Alle foredragene holdt en rød tråd, nemlig samfunnsutviklingen siden 1945 belyst fra ulike sider. Dessuten var humoren fremtredende hele tiden. Selv om det var et kritisk blikk på utviklingen, var det gode humøret aldri langt unna. Det er et kjennetegn ved Seniorkonferansen.

- Noen spør: Hvorfor skal Oslo arrangere seniorkonferanse for hele lan-

det? Svaret på det er at det blir like dyrt for arrangøren enten det er på det ene eller andre stedet. Poenget er at de fleste av dem som er med har jobbet over hele landet – og at de kommer uansett hvor de bor. I år hadde vi deltagere fra Bergen, Mosjøen og Arendal bare for å nevne noen. Tønsberg, Sandefjord...ja, hele landet.

Nei til narkotika!

- Noen spør også om vår holdning til narkotika. Noen mener vi er liberale, men med hånden på hjertet: Jeg er livende redd for den liberalismen som har skjedd. Jeg er imot enhver form for bruk av narkotika. Det er viktig at misbrukere får et verdig liv. Etter 27 års jobbing mot organisert kriminalitet ville det være galskap av meg å ikke være en arg motstander av narkotikabruk. Mitt synspunkt har med kunnskap og gjøre – og ikke minst hva jeg har sett.

Eplekake med vanilje

- Komiteen tenker nå så smått på en Seniorkonferanse i 2024. Når, hvor og hvorledes har vi ikke tatt stilling til; ei heller hvem som skal delta som foredragsholdere, men alt dette blir til i private møter hvor det serveres eplekake.

- Gjett om Tone lager god eplekake! Hennem er mer eksperimentell. Vidar prøvesmaker og jeg lager kake med vanilje. Vi er et godt team!

Fykesmann Sigbjørn Johnsen var aktivt med under en av konferansene og gjorde et uutslettelig inntrykk.

Å takke og være hundre prosent til stede er viktig i politipensjonistenes seniorkonferanser.

Oldtimere treffes gjerne på Seniorkonferansen - f.v. tidligere kriminalsjef Magnar Aukrust, redaktør Jørn-Kr. Jørgensen og tidligere politioverbetjent Finn Abrahamsen.

Finn H. Andreassen og Arne Scheie var på plass med quiz på årets konferanse.

Politipensjonist Knut Nysæter lager politiutstilling i Espeland fangeleir

Av Jørn-Kr. Jørgensen

Gjennom tekst, foto og utvalgte gjenstander forteller utstillingen «Politi i krig og fred» om det moderne norske politiets historie fra mellomkrigstiden og frem til den kalde krigen.

Ideen til utstillingen kom fra Jørn-Kr. Jørgensen. Pensjonert polititjenestemann Knut Nysæter gjorde sin samling av politiuniformer tilgjengelig for Stiftelsen Lenken i Espeland fangeleir som ligger i Moldamyrene 81 på Espeland i Arna utenfor Bergen. Nysæter har samlet uniformer og ulike typer politieffekter i mange år, så her er det mye å stille ut. Lenge var Nysæter uniformer og gjenstander utstilt i Sentrum politistasjon i Oslo, men da politimannen ble pensjonert og flyttet hjem til Bergen, fulgte selvfølgelig museums-gjenstandene med på flyttelasset.

Massearrestasjon

Åpningen av utstillingen i slutten av august i år falt sammen med 80-årsmerkingen for Operation Polarkreis (1943) med massearrestasjon av 271 norske politifolk som ble sendt til konsentrasjonsleiren Stutthof i det tysk-okkuperte Polen. Operasjonen var en reaksjon mot politiets motstand mot nazifisering foranlediget av drapet på politifullmektig Gunnar Eilifsen - en hendelse som endret hele norsk politi.

Under åpningen foreleste Jørn-Kr. Jørgensen med bilder om bakgrunnen for Aktion Polarkreis, om de 271 fangene og om de 13 som ikke kom tilbake til et fritt Norge i 1945, mens Knut Nysæter orienterte om utstillingen «Politi i krig og freds» tilblivelse.

Pensjonert politioverbetjent Knut Nysæter har laget en politiutstilling med uniformer og annet i Espeland fangeleir i Arna utenfor Bergen.

Espeland fangeleir ble opprettet av de tyske okkupasjonsmyndighetene i 1943. Leiren het på tysk Espeland Polizeihäftlingslager. Svært mange politipensjonister kjenner kolleger som satt fengslet på Espeland.

Transittleir

Fangeleirens kapasitet var på ca. 250 personer fordelt på åtte brakker. Et norsk firma stod for byggeprosjektet og 20 fanger fra Ulven fangeleir i Os var utkommandert som hjelpearbeidere. Leiren var til å begynne med en transittleir for fanger som skulle videre sendes til Grini fangeleir ved Oslo.

Sommeren 1943 ble Ulven tømt for fanger, og noen ble brakt til Espeland. Frem til høsten 1944 hadde leiren også fanger fra Østlandet. Moldalia, der lei-

ren ble plassert, er kjent som et ødselig og bitende kaldt sted om vinteren. Veien fra Espeland opp til leiren ble bygd av flere hundre serbiske fanger i juni-juli 1942. Serberne ble holdt innesperret i en repermåne i Fjøsangerveien i Bergen og ble fraktet til Espeland med tog.

Mer enn 2 000 fanger

Totalt ble ca. 2 000 fanger holdt «bakkåst og slå» i kortere eller lengre tid på Espeland. Mange av dem ble utsatt for tortur. Mange av cellene var fire meter lange og 1,5 meter brede.

Etter frigjøringen ble Espeland opprettholdt som fangeleir for landssvikere frem til 1948. Tyske krigsforbrytere, blant dem mange tyske offiserer med langtidsdom i Norge, var internert på

Espeland 1948–52. Leiren ble avvikiert i 1952 da Hordaland fjernhjelp (Sivillforsvaret), som sorterer under Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), overtok stedet som øvingsområde.

Uforandret

Stiftelsen Espeland Fangeleir ble opprettet i 2000 med det formål å rekonstruere og bevare leiren som krigsmuseum til minne om nordmenn som ga sitt liv og sin helse i frihetskampen 1940–45. Det skremmende krigsminnet fremstår i dag nær uforandret fra slik leiren ble oppført 1942–44, og det er et stort poeng at leiren vedlikeholdes som et krigsminnesmerke.

Årningen av utstillingen falt også sammen med at det var 80 år siden Espeland fangeleir ble tatt i bruk. I 2023 er leiren eneste helhetlige be-

varte krigsfangeleir av mer enn 600 leirer bygget i Norge under andre verdenskrig. Så godt som alt er intakt og fungerer i beste velgående. Slik sett er leiren helt spesiell.

Krigens erfaringer fundamenterte bl.a. reetableringen av den norske politietaten etter 1945. Utstillingen presenterer en del av de forutsetninger og utfordringer som politiet har stått ovenfor i takt med utviklingen av Norge. Flere av de polititjenestemennene som satt fengslet på Espeland ble senere blant våre fremste - og beste - politiledere.

Vandretstilling

Utstillingen retter særlig oppmerksomheten mot politiet på Vestlandet, men vil like fullt være av interesse for alle som er opptatt av historie generelt og moderne politihistorie spesielt.

Utstilling står installert i det såkalte «Fjøset» på Espeland frem til våren 2024. Tidligere har Espeland hatt vandretstillinger som er sendt videre og Espeland har fått tilsvarende fra andre steder. Dette er en viktig samarbeidsform som både styrker relasjonen til andre historiske institusjoner, skaper et nettverk og er ressursbesparende idet utstillingene blir gjenbrukt og får lengre levetid, samtidig som flere får se hva det handler om.

«Politi i krig og fred» er en vandretstilling som står i Espeland fangeleir frem til våren 2024, før den sendes videre ut i landet til interesserte. Dette er et spennende prosjekt - og så vel Espeland fangeleir ved Cathrine Løvaas - som har stått for utstillingens tekster m.m. og politipensjonist Knut Nysæter - har gjort en flott jobb.

Anker Hafstad - en overlevende

Anker Hafstad

En av dem som satt på Espeland før han ble sendt videre til Stutthof i det tysk-okkuperte Polen, var Anker Hafstad. Han var reklame-tegner utdannet ved Kunsthåndverksskolen i Bergen. Deretter gikk han over til gullsmedfaget, men gikk så inn i Reservepolitiet i 1940. Her kom han også med i illegalt arbeid og ble i august 1943 arrestert.

Før Hafstad ble sendt til Stutthof var han innom både Ulven og Espeland fangeleir, før han kom til Grini med

fangenummer 882120 i oktober 1943. Først 9. desember samme år ble han overført til Stutthof og kom via døds-marsjen til Buchenwald 5. februar 1945. 10. mars samme år ble han løslatt og kom senere hjem til Norge. Malerier og tegninger klarte han å gjemme i støvlene sine.

En som ikke kom hjem

En som satt på Espeland og som ikke overlevde oppholdet i Stutthof, var Eivind Grønnevik. Han var født 27. april 1899 i Grønvik i Senja, var politiførstebetjent og leder for den tekniske avdelingen ved Bergen politikammer. Han ledet også Bergen Politimuseum.

Høsten 1943 ble han arrestert, sendt til Ulven, deretter til Espeland, så til Grini og deretter til Stutthof i det tysk-okkuperte Polen.

Han ble befridd etter krigen og var på vei hjem til Norge da han ble syk i Sverige og lagt inn på hospital i Helsingborg, hvor han døde av flekktyfus. Hans urne er satt ned på Stonglandet gamle kirkegård på Senja. Hans navn er også å finne på minneplaten over falne politifolk ved Bergen politikammer.

En krig både splitter og forener. Ved Espeland fangeleir kan den som besøker leiren få innblikk i så mangt og mye. Legg veien om Espeland, se og lær mer - og bli beriket. Politihistorie er kulturhistorie.

Eivind Grønnevik

«Politikunst»

Hva er historien bak bildene?

Ved Øystein Wiik

11. 11.

FORGAV

10. 10.

FORGAV

Har du på dine tjenestesteder sett ett eller flere bilder tilsvarende de to illustrerte politisituasjonene i denne artikkelen? Det har nok som tiden har gått sikkert blitt færre av disse bildene – flyttinger til nye lokaler medfører ofte litt svinn av det som var, og bilder er utsatt i så måte. Derfor finner jeg Politipensjonisten som best egnet for denne artikkelen.

Jeg har selv hatt et ganske ureflektert forhold til disse bildene gjennom min tjenestetid, selv om det hang flere av dem på veggene i politihuset i Bergen, som i hovedsak har vært mitt tjenestested. Av en eller annen grunn – jeg kan nå ikke

huske hvorfor – kopierte jeg ved en anledning de to motivene som er avbildet her. Jeg pensjonerte meg i 2003, og har siden ikke tenkt mer på disse kopiene, før de for et par års tid siden dukket opp i en papphylse da jeg letet etter noe helt annet.

Opprinnelig har jeg tenkt på bildene som noen mer eller mindre tilfeldige illustrasjoner av politijobben, som eldre kolleger i Bergen hadde funnet passende til å pynte opp kontoret sitt med.

Jeg må nok ha begynt å tenke litt annerledes da jeg i sin tid kopierte bildene, og nå er jeg blitt gammel nok til å ta det hele litt videre...

Detaljer

En liten detalj på begge bildene forteller meg at bildene sannsynligvis ikke er et «bergensfenomen». Over venstre brystområde har den flotte tjenestemannen et brystmerke som ganske umiddelbart kan relateres til messingmerket (byvåpenet), som i mange år var obligatorisk på uniformsjakken til Oslo-politiet.

En annen interessant detalj er at begge bildene nede til venstre har en paragrafhenvvisning som relaterer til den avbildede situasjonen. Hvor mange paragrafer kan kunstneren ha illustrert på denne måten? Er disse bildene to av flere som illustrerer situasjoner relatert til de mest benyttede paragrafer i jobben som uniformert politi? Er dette i så fall inspirert av kunstneren selv, eller er det etter oppdrag fra en eller annen offentlig myndighet i en eller annen hensikt?

Når det nå viser seg motivene sannsynligvis kan relateres til hovedstaden, men også finnes i min by, så kan en spinne videre på om dette er tilfeldig, eller om motivene også er spredd til tjenestesteder i andre deler av landet i en hensikt – eller tilfeldig. Litt av formålet med denne artikkelen er å få tilbakemeldinger på om så kan peke i en retning.

Signatur

Begge bildene har lik signatur og må antas å være grafiske trykk, uten at dette kan verifiseres ut ifra kopiene

Brystmerke Oslo politi. Foto: Justismuseet – Det nasjonale museet for politi, rettsvesen og kriminalomsorg.

jeg har. Signaturen JORDAN gir en god ledetråd til hvem personen bak bildene kan være. Ved nærmere undersøkelser viste en norsk kunstner ved navn HARALD JORDAN å peke seg ut i så måte.

Harald Jordan var født Bergen i 1875, og døde i København i 1955, der han levde mesteparten av sitt liv. Han var både maler, tegner og grafiker, og arbeidet mye på oppdrag. Han hadde i løpet av sin kunstnerkarriere utstillinger både i København, Tyskland, Oslo og Bergen. Rundt 1. verdenskrig bodde han en periode på Tromøya ved Arendal, og i et intervju med ham i 1919 kan en lese at han tilbragte somrene i den norske skjærgård. På tidlig 1900-tall tilbragte han også tid i Setesdalen, noe som resulterte i egne utstillinger med motiver derfra.

Harald Jordan skal ha brukt flere signaturer, og fire slike finnes avbildet på en dansk nettside. En av disse ligner til forveksling signaturen på «vår» signatur, med den lille forskjellen at H for Harald ikke er med på mine to kopier.

Harald Jordan?

Uniformen på bildene er ganske detaljert gjengitt, slik nevnte brystmerke fra Oslo er et eksempel på. Uniform og lue er fra etter 1935. Jakken ser ut til å være en 1935-utgave uten de senere modifiseringene. Selve modellen var i bruk til 1966, mens lua fortsatt er ganske lik den tilsvarende som fortsatt er i bruk. Er bildene Harald Jordan sitt verk, så er de således laget en gang etter 1935 og før 1955, da han døde.

Har du informasjon?

Leser du denne artikkelen og har sett disse motivene der du har tjenestegjort, så er jeg interessert i å høre fra deg. Er det flere paragrafer som er illustrert på tilsvarende måte av denne signaturen? Kjenner du til noe historie bak bildene? Det jeg antyder i artikkelen trenger nemlig ikke å være riktig.

All informasjon som kan bidra til mer «kjøtt på beina» hva angår disse bildene er av interesse. Kanskje kan det vise seg at disse bildene har en historie som kan ha verdi som en flik av nyere politihistorie? I så fall følger jeg gjerne opp med en ny artikkel. Kan du bidra, så kontakt meg på epostadresse oywik85@gmail.com eller telefon 906 92 664.

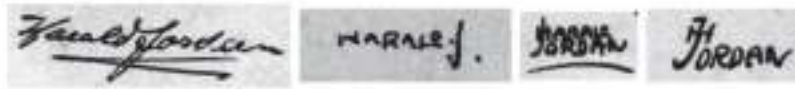
Kilder Harald Jordan:

- Bergens Tidende
- Norsk kunstnerleksikon
- Danske postkortkunstnere (nettside)

Elliv Lønningen på taket av folkevognen gjennom Oslo's gater.

Forskellige eksempler på signaturer

Fire eksempler på Harald Jordans signaturer.

Politijul i gamle dager

Julen kommer til oss alle på en eller annen måte. Her gjengir vi et knippe bilder fra politijul ulike steder i landet i gamle dager. Vi gjengir også en sann historie fra Kristiansund. Politiets lodd er å være på jobb - den gang da som nå.

Juleslag i Kristiansund

«Politi-Hansen» var en kjent skikkelse i gatelivet i Kristiansund i 1870-årene. Julaften 1867 var det litt av et kultur-møte mellom overvintrende spanske katolske sjøfolk og lokale ølkonsumenter i byen.

Skonntertbriggen «Pillar» hadde havarert og lå på verksted på Nerkrana i Vågen. Kaptein José Mendez

fra Rivarero og hans ni-manns besetning måtte trø dekk i byen fra september til over nyttår.

Julaften arrangerte «spanjoran», som de ble kalt, et festlig opp-tog. Men Kristiansunderne ble redde. De hadde kostymer og ansiktsmaling, og de spilte gitar og munnspill og sang i gatene. Stedets ungdom sluttet seg til.

Følget møtte en baker og en skomaker og de smakte på juledrammen sammen. Disse to ga uttrykk for at en slik julefeiring kunne de ikke akseptere. Etter første trefning løp de to opp til Gunhild Mathisens øl utsalg, der de satte seg til å vente for å «tærg spanjoran». Dette var stampuben deres, og

spanjolene fikk gå direkte inn i den indre salongen. De to lokale fikk ikke adgang, og ble pottesure.

Spanjoran ville danse og da måtte de over til ølhandler Østergaard. På vei forbi de fulle og sinte Kristiansunderne ble de angrepet. Og det ble slåsskamp, ute og inne. «Politi-Hansen», kom til, forsterket med repsla-

ger Johan Sundt, som truet utlendingene med kniv. Hattermaker Sjøberg meldte seg også til tjeneste. Og gamle kobberslager Olsen, bergenser og brannmester stilte med en jernstokk. Spanjolene forsvarte seg mot angrepene. De hadde kniver, og snart fikk de assistanse fra en annen spansk skute som lå i Vågen, «Puerte Caballo», med sju mann.

Handelsbetjent Peter Hessen kunne spansk og prøvde å megle. Han kunne også formidle ordren fra den spanske konsul, N H Knudtzon III, om at sjøfolkene straks skulle gå hjem. Det gjorde alle unntatt tre, som var fysisk skadde og redde for de uforutsigelige nordmennene. De kom rett fra krigen i Chile og var vant med kamp.

En skipper mente situasjonen var uverdig. Tre små spanjoler holdt en stor folkemengde i sjakk med noen små kniver. Så han ildnet til kamp. Og kom selv i slåsskamp med båtsmann Domingo Mendez. Politi og folkemengde overmannet utlendingene. Konsul Knudtzon ventet ved arresten og beroliget folk. Det var en farlig lysesjesterkning. Scenen var som tatt fra en westernfilm.

Under rettssaken hevdet vitnene at det var umulig å se forskjell på spanjoler. Spanjolene sa at de ikke kunne vite at det var politi involvert, siden det var bekmørkt. Saken ble henlagt. Alle spanjolene reiste hjem straks over nyttår. Slik er livet.

(Fra Nordnære Museums fotosamlinger.)

Jul på Trondheim politikammer

Dette bildet er fra Midtbyen i Trondheim, fra Kongens gate 7, nærmere bestemt fra selveste Hornemannsgården hvor politiet hadde hovedkvarter i Stiftsstaden. I 1876 ble den kjøpt av Trondheim kommune og tatt i bruk som politistasjon, med leiligheter for brannfolk i tredje etasje i østfløyen. Stadsingeniør Carl Adolf Dahl bodde også mesteparten av sitt liv til leie i Hornemannsgården. Politiet holdt til i Hornemannsgården i nesten hundre år.

På dette bildet er det jul på vakta. Sittende i midten er Alfred Geving. Den kjente idretts-mannen Martin Stokken er også med på bildet.

Jul på politivakta i Bergen

Dette bildet er egentlig et postkort, godt brukt og slitt i kanten. «Tre menn i kontor» står det som illustrasjonstekst. Det er fra Ordensvakt i Allehelgensgate 3, 1. etasje. «Store Helland - Brandtvik» står det som tekst til bildet. Vi vet ikke mer og heller ikke når i politihistorien det er tatt, men ting tyder på at bildet er tatt ved juletid.

Arnardo på julaften

Dette bildet er så sjeldent at det var bare et mirakel (jfr. Arnardo) som gjorde at redaktøren fant det. Her er sirkusdirektør Arne Arnardo på besøk i Møllergata 19 på selveste julekvelden i 1962. Fra høyre ser vi politimester Johan Gjerde, Bjarne Moe, Leif Overaaen, Torodd Sterri, Arne Sveen og Øivind Danielsen. – Nå skal jeg gjøre et mirakel, sa Arnardo, og så gjorde han et mirakel. Det kan bare en sirkuskonge; Norges eneste til alle tider.

Politiorkester og juletre

Et lite politiorkester fra Oslo spiller ved et pyntet juletre i forhallen på hovedpolitistasjonen i Møllergata 19. Året er antakelig 1975.

Jul på Hamar

Her er to uniformerte konstabler på vakt i julen ved Hamar politikammer. Hvem kollegene er og hva de heter, vet vi ikke, men julen er unison og kommer til alle, og i stille stunder hender det at det hjelper med et juletre.

Hederstegnutvalget i arbeid

Hederstegnutvalget består av Harald Anthun, Martha Kalland og Hans-Thore Hanssen.

Onsdag 13.9.2023 møttes avtroppende og påtroppende Hedersstegnutvalg i PPF for overlevering av rutiner og erfaringer. Møtet ble gjennomført i lokalene til Kripas på Bryn i Oslo med Oddmund Dahle som vert. Varamenn Arne Dag Frivåg (Bodø) og Jon Onshus (Hønefoss) var ikke innkalt til dette møtet.

Odd Kjell Abrahamsen og Oddmund Dahle ga de påtroppende god og viktig informasjon. De to har vært med i en årrekke og har gjort en utmerket innsats i de rollene de har hatt. Høytidelig overlevering ble gjennomført av de to lederne.

De påtroppende - Harald Anthun, Hans-Thore Hanssen og Martha Kalland - var enige om at et slikt møte er veldig viktig og vil ta med

seg erfaringsoverføringene inn i det utvalget de nå overtar ansvaret for.

Med andre ord - et meget vellykket og viktig møte. Påtroppende utvalg konstituerte seg og valgte Hans-Thore Hanssen som sekretær og Martha Kalland som nestleder, og de la noen planer for de verv de har påtatt seg.

Martha Kalland

Odd Kjell Abrahamsen l.h. og Oddmund Dahle t.v. ga de påtroppende god og viktig informasjon.

Harald Anthun l.h. overtar saksmappen av Odd Kjell Abrahamsen.

Gode råd for livet

Under årets Seniorkonferanse i regi av Oslo Politiets Pensjonistforening lærte lege Audun Myskja (bildet) fra seg 10 viktige ting det kan være nyttig å ta med seg gjennom livet. Han sa:

1. Lær noe nytt hver dag, 2. Pust skikkelig, 3. Stå på ett bein, 4. Få opp pulsen i 20 sekunder, 5. Tøy hele kroppen, 6. Smil, 7. Godta livet som det er, 8. Vær takknemlig, 9. Søk stillheten og 10. Gi noe til andre.

Ingen er sikret er langt, godt og problemfritt liv, men vi kan alle gjøre litt for å få det bedre. Så enkelt og så riktig.

Audun Myskja

Politiskolejenter 1980 – 43-årsjubileum

Det var 23 jenter som ble uteksaminert fra Politiskolen i 1980, hvorav to av disse gikk lensmannslinjen. I 2023 møttes 18 av disse møtte til 43-årsjubileum i Oslo.

Etter å ha avtjent aspiranttjeneste over hele landet møttes alle politijentene for første gang i Odalen på utrykningskurs. De ble en sammensveiset gjeng i Odalen, der de kjempet seg gjennom orienteringsløp, feltløp, utmarsj og skytetrening før de skulle begynne på Politiskolen.

Etter Politiskolen ble politikonstablene igjen fordelt rundt om på ulike tjenestesteder i landet. - Mange av oss har ikke sett eller hørt noe til hverandre på alle disse årene, sier Ellen Svae. Eldre er vi blitt, men likevel kjente vi hverandre igjen alle sammen.

Vi møttes utenfor Politihøgskolen og praten var i gang med det samme. Etter billedtaking foran Politihøgskolen gikk vi til Gamle Major for litt forfriskninger, før vi dro til Opland burger og bar på Oslo S for bobler, middag, billedfrem-

visning og hilsninger fra både Jarle Evanger, Synnøve Paulsen og Arne Bjørkås.

Praten gikk lett utover kvelden og vi delte minner og erfaringer fra et langt yrkesliv, og hvor vi ble klar over at også vi «gikk opp løypa» på enkelte felt, for eksempel var noen av oss den første politijenta i sitt distrikt, den første politijenta som begynte på UEH, og den første politijenta som ble lensmann, for å nevne noe. - Dette var så vellykket at vi skal møtes igjen om to år, men da i Trondheim, forteller Ellen Svae.

Vi gratulerer!

Dette er PPFs gratulasjonsliste over jubilarer fra januar til og med mars 2024. PPF gratulerer sine medlemmer som har rund merkedag i tiden som kommer. Forandringer i denne listen kan forekomme.

Jubilarer i januar 2024

JUBILEUM	ETTERNAVN	FORNAVN	FODT	LOKALLAG
70	Heising	Trond	31.01.1954	Politiets Pensjonistlag, Narvik
70	Lit	Ger Kjørtan	29.01.1954	Politiets Pensjonistlag Telemark
70	Gran	Aud	29.01.1954	Politiets Pensjonistlag Asker og Bærum
70	Gregersen	Sten	28.01.1954	Politiets Pensjonistlag, Gudbrandsdal
70	Lyschaugen	Kai	28.01.1954	Politiets Pensjonistforening, Vestoppland
70	Berntsen	Bjørn Harald	24.01.1954	Kongsvingerpolitets Pensjonistforening
70	Haaland	Kari	23.01.1954	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
70	Katleid	Roger	22.01.1954	Politiets Pensjonistlag, Fredrikstad
70	Nordkvedde	Bert	21.01.1954	Larvik/Sandefjord Politipensjonistlag
70	Kaaid	Martha	20.01.1954	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Sør
70	Wad	Erik	20.01.1954	Politietspensjonistene i Buskerud
70	Tønne	Aldjærn	19.01.1954	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Nord
70	Langhele	John Arne	18.01.1954	Politiets Pensjonistforening, Rømerike
70	Dræglid	Agnar	18.01.1954	Sogn og Fjordane LIP Pensjonistlag
70	Eivestad	Arne	14.01.1954	Oslo Politiets Pensjonistforening
70	Borlaug	Reidar	12.01.1954	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
70	Solberg	Arne	11.01.1954	Politiets Pensjonistlag Asker og Bærum
70	Antonsen	Per	10.01.1954	Politiets Pensjonistlag, Fredrikstad
70	Berntsen	Odd Egil	09.01.1954	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
70	Eggen	Nagler	07.01.1954	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
70	Windheim	Harald	04.01.1954	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
70	Nygårdsonsen	Hans-Martin	02.01.1954	Politiets Pensjonistforening, Moss
70	Gundersen	Svend Roger	01.01.1954	Politiets Pensjonistforening, Moss
80	Gundersen	Rolf	31.01.1944	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Sør
80	Jonson	Steinar	30.01.1944	Ringerike Politipensjonistlag
80	Elvingen	Knut Ivarus	25.01.1944	Direktemedlem
80	Erikson	Erik Schou	25.01.1944	Direktemedlem
80	Uven	Reizun Løvik	24.01.1944	Vest-Agder Politipensjonistlag
80	Rusten	Per Leif	20.01.1944	Politiets Pensjonistlag, Gudbrandsdal
80	Dals	Per Arne	18.01.1944	Politiets Pensjonistforening, Soler
80	Sandstøl	Willy	18.01.1944	Politiets Pensjonistlag Asker og Bærum
80	Bjørklås	Arne Johan	14.01.1944	Kripospensjonistene
80	Svendegård	Ian Robert	14.01.1944	Politiets Pensjonistforening, Salten
80	Øien	Eva Kirsten	09.01.1944	Direktemedlem
90	Bangstad	Eilif	14.01.1934	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Nord

Jubilarer i mars 2024

JUBILEUM	ETTERNAVN	FORNAVN	FODT	LOKALLAG
70	Snekvik	Kirsten Rita		
		Straum	28.03.1954	Direktemedlem
70	Andersen	Roger	27.03.1954	Tansberg og Horten politipensjonistlag
70	Drange	Kimmy	27.03.1954	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
70	Ausberg	Mai Helen		
		Neverdahl	23.03.1954	Rogaland Politidistrikts Pensjonistlag
70	Solvang	Steinar	23.03.1954	Politiets Pensjonistlag, Ibsertdal
70	Rad	Svein	19.03.1954	Sogn og Fjordane LIP Pensjonistlag
70	Bergsaker	Kjell A.	18.03.1954	Rogaland Politidistrikts Pensjonistlag
70	Arstad	Eriand Larsen	16.03.1954	Politiets Pensjonistforening, Rømerike
70	Gursli	Werner	13.03.1954	Politiets Pensjonistlag, Kristiansand
70	Hilmo	Terje	12.03.1954	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Sør
70	Nagler	Hans Einar	09.03.1954	Kripospensjonistene
70	Vang	Reidar	08.03.1954	Politiets Pensjonistlag, Kristiansand
70	Skjærstad	Wenche Johansen	08.03.1954	Politiets Pensjonistforening, Rømerike
70	Ørevik	Vilho	06.03.1954	Politiets Pensjonistlag, Kristiansand
70	Schröder	PW	05.03.1954	Politiets Pensjonistlag, Sarpsborg
70	Hals	Kåre	05.03.1954	Politiets Pensjonistforening, Nordmøre og Romsdal
70	Kaaid	Håvard Gulstøl	05.03.1954	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Sør
70	Myklebust	Mart	02.03.1954	Politiets Pensjonistforening, Rømerike
80	Eslikt	Kjell Gunnar	31.03.1944	PSF-pensjonistenes forening
80	Valvik	Bjørn	29.03.1944	Sogn og Fjordane LIP Pensjonistlag
80	Steen	Kjell	27.03.1944	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Sør
80	Krok	Harald	24.03.1944	Oslo Politiets Pensjonistforening
80	Soksemvik	Jarle	19.03.1944	Politiets Pensjonistforening, Salten
80	Fosse	Kull Egil	16.03.1944	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
80	Døhlen	Inger	16.03.1944	Politiets Pensjonistforening, Rømerike
80	Kristiansen	Jon Harald	12.03.1944	Politiets Pensjonistlag, Sarpsborg
80	Stangeland	Sveinung	11.03.1944	Larvik/Sandefjord Politipensjonistlag
80	Øien	Ian Martin	10.03.1944	Politiets Pensjonistforening, Rømerike
80	Pettersen	Karin Arne	05.03.1944	Politiets Pensjonistforening, Harstad
80	Judre	Bert Helene	03.03.1944	Politiets Pensjonistforening, Rømerike
80	Johansen	Aldjærn	01.03.1944	Rogaland Politidistrikts Pensjonistlag
80	Leibert	Harald	01.03.1944	Politiets Pensjonistforening, Vestoppland
80	Andersen	Helga	22.03.1934	Politiets Pensjonistforening, Nordmøre og Romsdal

Jubilarer i februar 2024

JUBILEUM	ETTERNAVN	FORNAVN	FODT	LOKALLAG
70	Sundland	Magnar	27.02.1954	Direktemedlem
70	Larsen	Per Gunnar	27.02.1954	Politiets Pensjonistforening, Moss
70	Rostad	Torodd	23.02.1954	Rogaland Politidistrikts Pensjonistlag
70	Bottolfs	Einar	23.02.1954	Ringerike Politipensjonistlag
70	Otterli	Harry	21.02.1954	Politiets Pensjonistforening, Sunnmøre
70	Kluver	Jør N.	21.02.1954	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Sør
70	Bratteberg	Per Eivind	18.02.1954	Vest-Agder Politipensjonistlag
70	Skogen	Arne	13.02.1954	Politiets Pensjonistlag Telemark
70	Hiland	Terje	09.02.1954	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
70	Nordstokke	Maj	09.02.1954	Kripospensjonistene
70	Berg	Kjell	08.02.1954	Oslo Politiets Pensjonistforening
70	Lilleg	Johnny	06.02.1954	Sogn og Fjordane LIP Pensjonistlag
70	Solvang	Ineide	04.02.1954	Politiets Pensjonistforening, Harstad
70	Veggum	Ragnhild Paulin	01.02.1954	Naspolitiets Pensjonistlag
80	Talseth	Edmund	28.02.1944	Politiets Pensjonistforening, Nordmøre og Romsdal
80	Skaar	Hiltbjørg	21.02.1944	Politiets Pensjonistlag, Kristiansand
80	Ødegård	Rita	15.02.1944	Ringerike Politipensjonistlag
80	Bjørnstadhaugen	Marry	15.02.1944	Kongsvingerpolitets Pensjonistforening
80	Langsetzer	Per	13.02.1944	Politietspensjonistene i Bergen og Hordaland
80	Johansen	Inger	12.02.1944	Politiets Pensjonistlag Telemark
80	Johansen	Odd Henry	09.02.1944	Politiets Pensjonistlag, Aust Agder
80	Skogstad	Arne Marie	03.02.1944	Politiets Pensjonistforening Trøndelag Sør
80	Ramen	Sig Tore	03.02.1944	Politiets Pensjonistlag, Narvik
90	Ørpen	Rand Tarum	27.02.1934	Politiets Pensjonistlag Asker og Bærum
90	Frigstad	Ruth Marie	09.02.1934	Politiets Pensjonistlag, Kristiansand

«Det står en gammel benk...»

Heige Jodalen t.h. har vært primus motor for benkeprosjektet i Moss.

Pensjonistforeningen i Moss fikk nylig spørsmål fra politistasjonssjefen om det fantes historiske ting som omhandlet politiet i distriktet som det var verdt å ta vare på. Han hadde fått spørsmålet fra oven.

Det viste seg at vi opp igjennom årene har vært så flinke til å avhende det som vi i dag ville sagt har affeksjonsverdi. «Hiv den gamle dritten», mener jeg å huske at litt for ofte var omkvedet. Flyttinger har også gjort sitt. Så sitter vi der da – med én krakk – eller benk om en vil. Og noen gamle korpsbilder.

Publikumsbenken i eik på politivakta har fulgt med fra da politikammeret lå i Kirkegaten 10. Denne bygningen var et karakteristisk, men stilmessig ubestemmelig bygningskompleks i murstein fra 1862. Det huset retten, fengslet og kommunale kontorer, før politiet overtok alene i 1936 og politivakt ble innredet. Benken er fra denne tiden, hvis den ikke er enda eldre.

Det var et knapt flertall i bystyret i Moss i 1968 for at bygningen skulle rives. Hele byen gremmes idag over at så skjedde. Kanskje settes det en dag opp en kopi på samme sted?

Benken ble med til nybygget «Samfunnshuset» i Kirkegaten 14 i 1968, hvor den var på politivakta til 2004. Ved flytting til Prins Chr. Augusts plass i 2004 var benken igjen med på flyttebussen og gjør fortsatt sin nytte på politivakta.

Hvis benken kunne fortelle hva den opp igjennom årene har opplevd, kunne det blitt mange bøker. Benken blir nå voktet av Holger «løktetenner» (se bildet over benken). Han fikk navnet da han var byens gasslyktetenner. Holger bodde helst ute og var nok litt arbeidsky, men var god venn med det patrulerende politi. Merk at han har Botfords på beina, som han hadde fått av en politimann. Holger var født i 1907 og døde i 1971.

Det er Heige Jodalen som har arbeidet med dette prosjektet og funnet ut av denne historien. «Den som leter, finner!».

Philip Bain

Politiets Pensjonistnettverk arbeider videre

Under PPFs landsmøte i Bodø i sommer gikk Martha Kalland (i midten) av som styrets kontaktperson for Politiets Pensjonistnettverk.

Under et styremøte i PPF i høst ble Tone Aspheim (t.v.) og Anne Katrine Rambøl (t.h.) oppnevnt som nye kontaktpersoner, og i dag hadde de «overleveringsmøte» i PPFs lokaler i Nydalen i Oslo.

Politiets pensjonistnettverk fungerer godt innen Politiets Pensjonistforbund, og når høstsemesteret nå står for døren er det

Tone Aspheim, Martha Kalland og Anne Katrine Rambøl.

grunn til å revitalisere arbeidet i lag og foreninger.

Det er alltid kolleger som trenger en hjelpende hånd, noen å snak-

ke med - eller som gjerne drikker en kopp kaffe sammen med en representant for Politiets Pensjonistnettverk.

Returadresse
Politiets Pensjonistforbund
Gjerdrums vei 4
NO-0484 Oslo

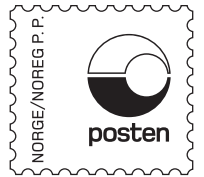

Foto: Frederick Kihle

Spennende nyhet for 2024!

Landkreditt er vår nye forsikringsleverandør for alle de individuelle forsikringene: Bil, hus, fritidshus, båt, verdigjenstander, tilhenger, moped/MC, traktor, snøscooter, veteranbil, hund/katt og campingvogn/-bil.

Her finner du mer informasjon.

Har du Tryg? Har du gitt samtykke til flytting?
Hvis ja, blir du automatisk med oss til Landkreditt i 2024!

Prisene har skutt i været og alt har blitt dyrere, men vi gir deg samme pris som i 2023, PLUSS vilkårsgaranti.

Glemt å gi samtykket? Bli med nå - sammen oppnår vi mest!

PS: Usikker på hva samtykke til flytting betyr for deg?
Kontakt oss, vi er her for å hjelpe!

